

EUROPSKI OMBUDSMAN

Europski ombudsman provodi istrage o nepravilnostima u postupanju institucija, tijela, ureda i agencija Europske unije i djeluje bilo na vlastitu inicijativu, bilo na temelju pritužbi koje podnose građani EU-a. Imenuje ga Europski parlament za razdoblje trajanja parlamentarnog saziva.

PRAVNA OSNOVA

Članci 20., 24. i 228. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i članak 43. Povelje o temeljnim pravima Europske unije.

Status i dužnosti Europskog ombudsmana definirani su Odlukom koju je Europski parlament donio 9. ožujka 1994. nakon što je dobio mišljenje Komisije i odobrenje Vijeća (SL L 113, 4.5.1994., str. 15. – izmijenjena odlukama Europskog parlamenta od 14. ožujka 2002., SL L 92, 9.4.2002., str. 13. i 18. lipnja 2008., SL L 189 od 17.7.2008., str. 25.) Ova je Odluka bila predmetom provedbenih odredbi koje je Europski ombudsman sam donio. Postupci izbora i razrješenja dužnosti određeni su, između ostalog, člancima 219. do 221. Poslovnika Parlamenta.

CILJEVI

Zadaća institucije Europskog ombudsmana, osnovane Ugovorom iz Maastrichta (1992.), je:

- poboljšati zaštitu građana u slučaju nepravilnosti u postupanju institucija, tijela, ureda ili agencija Europske unije
- na taj način poboljšati otvorenost i demokratsku odgovornost u postupku odlučivanja i upravljanja institucijama EU-a.

A. Status

1. Izbor

a. Uvjeti koje treba ispuniti

Europski ombudsman:

- mora ispuniti uvjete za obnašanje najviše sudačke dužnosti u svojoj zemlji ili biti dovoljno stručan i iskusen za izvršavanje dužnosti Europskog ombudsmana
- mora predočiti sva potrebna jamstva o neovisnosti.

b. Postupak

Na početku svakog parlamentarnog saziva ili u slučaju smrti, ostavke ili razrješenja Europskog ombudsmana predsjednik Europskog parlamenta poziva na podnošenje kandidatura za funkciju Europskog ombudsmana i određuje rok u kojemu se kandidature moraju podnijeti. Kandidati moraju imati potporu najmanje 40 zastupnika u Europskom parlamentu koji su državljani najmanje dvije države članice. Kandidature se podnose Odboru za predstavke kako bi se razmotrila njihova dopuštenost. Taj Odbor može zatražiti i saslušanje kandidata. Popis dopuštenih kandidatura daje se zatim na glasovanje u Parlament. Europski ombudsman izabire se većinom danih glasova.

2. Mandat

a. Trajanje

Europskog ombudsmana bira Parlament nakon europskih izbora za razdoblje trajanja parlamentarnog saziva, uz mogućnost reizbora.

b. Obveze

Europski ombudsman:

- obnaša svoje dužnosti potpuno samostalno u interesu Unije i njezinih građana
- u obnašanju svojih dužnosti ne smije tražiti niti primati upute ijedne vlade, institucije, tijela, ureda ili subjekta
- suzdržava se od bilo kakvog djela koje je nespojivo s prirodom njegovih dužnosti
- ne smije obnašati druge političke ili administrativne dužnosti ili druge poslove, bez obzira na to jesu li plaćeni ili ne.

3. Razrješenje

Europskog ombudsmana može razriješiti Sud Europske unije na zahtjev Europskog parlamenta ako više ne udovoljava uvjetima koji su potrebni za obnašanje njegovih dužnosti ili ako je počinio ozbiljnu povredu radne dužnosti.

B. Uloga

1. Područje nadležnosti

Europski ombudsman bavi se nepravilnostima u postupanju institucija, tijela, ureda ili agencija Unije.

a. Ombudsman može utvrditi nepravilnosti u slučaju da institucija ne poštuje sljedeće:

- temeljna prava,
- zakonske propise ili zakonska načela
- načela dobrog upravljanja.

Istrage Europskog ombudsmana uglavnom se odnose na:

- transparentnost/odgovornost
- kulturu usluge

- poštovanje postupovnih prava
- pravilnu uporabu diskrecijskog prava
- poštovanje temeljnih prava
- zapošljavanje
- dobro upravljanje pitanjima osoblja EU-a
- dobro financijsko upravljanje
- etička pitanja
- sudjelovanje javnosti u odlučivanju na razini EU-a.

Otprilike trećina istražnih radnji koje Europski ombudsman provodi svake se godine odnosi na nepostojanje ili odbijanje pružanja informacija.

b. Iznimke

Iz toga su isključeni:

- postupci Suda i Općeg suda prilikom obavljanja njihove sudbene dužnosti. Istrage Europskog ombudsmana u vezi sa Sudom Europske unije odnose se samo na njegove izvansudske aktivnosti, primjerice na ponude, ugovore i radne sporove
- pritužbe protiv lokalnih, regionalnih ili nacionalnih vlasti, čak i ako se one odnose na pitanja u vezi s Europskom unijom
- aktivnosti koje se odnose na nacionalne sudove ili pravobranitelje: Europski ombudsman ne predstavlja instancu kojoj se mogu uložiti pritužbe za odluke koje su donijela ta državna tijela
- svi slučajevi nad kojima prethodno nisu provedeni odgovarajući administrativni postupci u dotičnim tijelima
- pritužbe protiv pojedinačnih službenika EU-a u vezi s njihovim ponašanjem.

2. Upućivanja

U skladu sa svojom dužnostima, Europski ombudsman provodi istrage koje smatra opravdanima, bilo na vlastitu inicijativu, bilo na temelju pritužbi koje je neposredno ili preko zastupnika u Europskom parlamentu primio od bilo kojeg građanina EU-a te bilo koje fizičke ili pravne osobe koja ima boravište ili ima statutarno sjedište u jednoj od država članica, osim ako se na temelju navodnih činjenica vodi ili se vodio sudski postupak.

3. Ovlasti u provođenju istrage

Europski ombudsman može zatražiti podatke od:

- institucija i tijela koja su mu dužna dostaviti informacije koje od njih zatraži i omogućiti mu pristup relevantnoj dokumentaciji, osim u slučaju propisno obrazloženih obveza čuvanja tajne
- dužnosnika i službenika tih istih institucija i tijela koji su dužni svjedočiti na njegov zahtjev, iako imaju obvezu čuvanja profesionalne tajne

- tijela država članica koja su dužna dostaviti mu sve potrebne informacije, osim ako je njihovo prosljeđivanje zabranjeno pravnim propisima ili odredbama. Čak i u takvim slučajevima, Europski ombudsman može se upoznati s informacijama samo ako se obveže na čuvanje njihove tajnosti.

Ako ne dobije traženu pomoć, Europski ombudsman o tome obavještava Europski parlament, koji poduzima odgovarajuće mjere. Europski ombudsman također može surađivati s dotičnim nadležnim tijelima u državama članicama, uz poštovanje nacionalnog zakonodavstva. Međutim, ako se radi o činjenicama za koje smatra da bi se mogle odnositi na kazneno pravo, Europski ombudsman o njima smjesta obavještava nadležna nacionalna tijela i Europski ured za borbu protiv prijevара (OLAF). Europski ombudsman po potrebi može obavijestiti instituciju EU-a koja je nadležna za dotičnog dužnosnika ili službenika.

4. Rezultati istraga

U mjeri u kojoj je to moguće, Europski ombudsman savjetuje se s dotičnom institucijom ili tijelom kako bi se pronašlo rješenje koje zadovoljava podnositelja pritužbe. Ako Europski ombudsman utvrdi nepravilnosti u postupanju uprave, njegove preporuke prosljeđuju se dotičnoj instituciji ili tijelu, koji mu u roku od tri mjeseca moraju dostaviti svoje mišljenje. Ako institucija ne prihvati predložene preporuke, Europski ombudsman može sastaviti posebno izvješće koje se podnosi Europskom parlamentu. Europski parlament može zatim sastaviti izvješće o posebnom izvješću koje podnosi Europski ombudsman. Konačno, Europski ombudsman obavještava osobu koja je podnijela pritužbu o rezultatima istrage, mišljenju dotične institucije ili tijela te o vlastitim preporukama.

C. Uprava

Europski ombudsman na raspolaganju ima tajništvo čije osoblje podliježe pravilima europske javne uprave. Također imenuje voditelja tajništva.

D. Djelatnosti

Prvi Europski ombudsman Jacob Söderman odslužio je dva mandata, od srpnja 1995. do 31. ožujka 2003. Tijekom njegova mandata Parlament je odobrio Kodeks dobrog administrativnog postupanja (2001. godine). To je postupovni kodeks koji je usklađen s načelima europskog upravnog prava, sadržanima u sudskoj praksi Suda Europske unije, a inspiriran je nacionalnim zakonodavstvima država članica. Ombudsman se njime služi za utvrđivanje slučajeva nepravilnosti u postupanju uprave, oslanjajući se na odredbe Kodeksa pri vršenju svoje dužnosti nadzornika. Osim toga, Kodeks je skup smjernica za dužnosnike EU-a kojima se nastoje postići najviši standardi u području uprave.

Nikiforos Diamandouros obnašao je dužnost Europskog ombudsmana od travnja 2003. do 14. ožujka 2013. kada je dao ostavku koja je stupila na snagu 1. listopada 2013. Europski ombudsman je 11. srpnja 2006. predstavio prijedlog prilagodbe Statuta, što su podržali Odbor za predstavke, Parlament i Vijeće. Statut je izmijenjen kako bi uloga Europskog ombudsmana postala jača i jasnija, na primjer u odnosu na pristup dokumentima i davanju informacija OLAF-u koje bi mogle biti u njegovoj nadležnosti.

Nakon što ju je Europski parlament izabrao na plenarnoj sjednici u srpnju 2013., bivša irska pučka pravobraniteljica Emily O'Reilly preuzela je dužnost europske ombudsmanice 1. listopada 2013. Ona je zaslužna za povećanje vidljivosti Ombudsmana tako što se bavila temama koje zanimaju građane kao što su jamčenje transparentnosti u lobiranju, skupine stručnjaka, agencije EU-a (Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu, Frontex) i međunarodni pregovori (Sporazum o transatlantskom partnerstvu za trgovinu i ulaganja, TTIP), te poboljšanjem pravila o zviždačima i europskoj građanskoj inicijativi. Nakon parlamentarnih izbora 2014. dobila je mandat na sljedećih pet godina te se posvetila nastavku provedbe svoje strategije „Prema 2019.” koja je usredotočena na „učinak, relevantnost i vidljivost”.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Iako je u obavljanju svojih dužnosti potpuno neovisan, Europski ombudsman ima ulogu parlamentarnog pravobranitelja. To razlog zašto se članak 228. UFEU-a nalazi u Poglavlju I. koje se bavi Europskim parlamentom. Ombudsman je u bliskoj vezi s Parlamentom koji ima isključivo pravo imenovati ga i od Suda tražiti da pokrene njegovo razrješenje, određuje njegov statut, pomaže u njegovim istragama i prima njegova izvješća. Odbor za predstavke, u skladu s Poslovníkom (članak 220.), svake godine izrađuje izvješće o godišnjem izvješću o aktivnostima Europskog ombudsmana. Odbor je u tim izvješćima ponovno naglasio da bi institucije EU-a trebale u potpunosti surađivati s Europskim ombudsmanom, što se posebno odnosi na provođenje njegovih preporuka, kako bi se povećala transparentnost i odgovornost Unije.

Ina Sokolska / Ottavio Marzocchi
10/2018

